

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 709/2019
24.11.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Споменке Зарић и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Лазар Писаревић, адвокат из ..., против туженог Акционарског друштва за ваздушни саобраћај „AIR SERBIA“ са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1363/17 од 10.07.2018. године, у седници одржаној 24.11.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 1363/17 од 10.07.2018. године, у погледу одлуке о постојању потраживања тужиоца према туженом, компензационом приговору и извршеном пребијању, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован компензациони приговор истакнут од стране туженог да се утврди да постоји потраживање туженог према тужиоцу на име исплаћене отпремнине у износу од 563.689,40 динара, са законском затезном каматом на тај износ обрачунате за период од 27.03.2003. године до 31.01.2004. године у износу од 63.561,52 динара, а тиме и утврђење постојања потраживања тужиоца према туженом и извршено пребијање, те се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужени да тужиоцу на име накнаде штете због изостале зараде за период од 01.10.2002. године до 31.12.2003. године исплати износ од 650.523,97 динара и законску затезну камату обрачунату на појединачне месечне оброке изгубљене зараде до дана 31.01.2004. године у износу од 52.712,72 динара, у року од 8 дана, па се преиначује и одлука другостепеног суда о трошковима поступка тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужени да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 564.655,00 динара.

У преосталом делу ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1363/17 од 10.07.2018. године, се одбија као неоснована.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 6415/10 од 24.10.2012. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен као основан тужбени захтев тужиоца у делу који се односи на тражену накнаду штете због неисплаћених зарада дневница због рада у иностранству, паушалних дневница, јубиларне награде и неискоришћеног годишњег

одмора и обавезује се тужени да тужиоцу на име накнаде штете због неисплаћених зарада за период од 01.10.2002. године до 14.02.2007. године, исплати појединачно одређене износе, са законском затезном каматом почев од датума доспелости, па до исплате, ближе одређене овим ставом изреке. Ставом другим изреке, алинејом 1. обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде штете због изгубљене зараде по основу рада у иностранству за период од октобра 2002. године, закључно са 14.02.2007. године исплати износ од 23.042,50 УСД, са каматом коју у месту испуњења исплаћује пословна банка на девизне штедне улоге по виђењу у динарској противвредности на наведени износ, почев од 09.07.2010. године, па до исплате или динарску противвредност у износу од 1.885.240,57 динара, са законском затезном каматом почев од 09.07.2010. године; алинејом 2. обавезан је тужени датужиоцу на име накнаде штете због измакле користи због неостварених потраживања по основу паушалних дневница за период од октобра 2002. године, закључно са 14.02.2007. године, исплати износ од 690 УСД, са каматом коју у месту испуњења исплаћује пословна банка на девизне штедне улоге по виђењу у динарској противвредности на наведени износ, почев од 09.07.2010. године, па до исплате или динарску противвредност у износу од 56.452,90 динара, са законском затезном каматом на наведени износ почев од 09.07.2010. године, па до исплате; алинејом 3. и 4. одбијени су тужбени захтеви тужиоца којим је тражио да се обавеже тужени да тужиоцу на име накнаде штете због измакле користи због неостварених потраживања по основу накнаде за рад на симулаторима, за период од 31.12.2002. године, па закључно са 31.12.2005. године, исплати износ од 204.816,48 динара, са законском затезном каматом почев од 01.01.2006. године, па до исплате и на име накнаде штете због измакле користи због неисплаћене накнаде за спортски одмор за период од 2002. године, закључно са 2006. годином, исплати износ од 241.038,81 динар, са законском затезном каматом на појединачно одређене износе од доспелости, па до исплате, ближе одређене овим ставом изреке, као неосновани; алинејом 5. обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде штете због неисплаћене јубиларне награде за 30 година непрекидног стажа код туженог, за период од 28.04.1974. године, па до 28.04.2004. године, исплати износ од 123.075,25 динара, са каматом на наведени износ почев од 01.05.2004. године до исплате и алинејом 6. обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде штете због неискоришћеног годишњег одмора за 2002. годину, исплати износ од 101.037,24 динара, са законском затезном каматом почев од 01.08.2002. године, па до исплате. Ставом трећим изреке, утврђено је да постоји потраживање тужиоца према туженом по основу, висини и роковима доспелости, као у ставу првом изреке ове пресуде и ставовима (алинејама) првом, другом, петом и шестом става другог изреке ове пресуде и утврђено да постоји потраживање туженог према тужиоцу за износ од 563.689,40 динара, са законском затезном каматом почев од 10.03.2003. године, па до исплате и усвојен као основан компензациони приговор истакнут од стране туженог, па је потраживање тужиоца утврђено у ставу првом става трећег изреке ове пресуде, делимично пребијено са потраживањем туженог према тужиоцу утврђено ставом другим става трећег ове изреке и то за износ од 563.689,40 динара, са законском затезном каматом на наведени износ почев од 10.03.2003. године до дана пребијања и одбијена је противтужба туженог којом је тражио да се тужилац обавеже да му исплати износ од 563.689,40 динара, са законском затезном каматом почев од 10.03.2003. године, па до исплате, што би тужилац требао да исплати, као неоснован. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 750.000,00

динара и обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 36.300,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 1363/17 од 10.07.2018. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом и трећем изреке, тако што је: утврђено да потраживање тужиоца према туженом постоји и то на име накнаде штете због изостале зараде за период од 01.10.2002. године до 31.12.2003. године, у износу од 650.523,97 динара и у погледу законске затезне камате обрачунате на појединачне месечне оброке изгубљене зараде до дана 31.01.2004. године, у износу од 52.712,72 динара; усвојен компензациони приговор и утврђено да постоји потраживање туженог према тужиоцу на име исплаћене отпремнине, у износу од 563.689,40 динара и законске затезне камате на тај износ, обрачунате за период од 27.03.2003. године до 31.01.2004. године, у износу од 63.561,52 динара; извршено пребијање потраживања из ова два става изреке и утврђено да су се потраживања до износа из компензационог приговора пребојом угасила и у том делу одбијен тужбени захтев, а тужени обавезан да тужиоцу на име накнаде штете због изгубљене зараде за период од 01.10.2002. године до 31.12.2003. године, исплати износ од 75.985,77 динара, са законском затезном каматом почев од 01.02.2004. године до коначне исплате. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца за накнаду штете због изгубљене зараде за период од 01.10.2002. године до 31.12.2003. године, изнад досуђеног износа од 75.985,77 динара до тражених износа за појединачно опредељене месеце и у наведеним износима са законском затезном каматом на сваки појединачни месечни износ, ближе одређен овим ставом изреке. Ставом трећим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и обавезан тужени да тужиоцу на име изгубљене зараде за период од 01.01.2004. године до 14.02.2007. године, исплати појединачно опредељене месечне износе са законском затезном каматом од датума доспелости па до исплате, ближе одређен овим ставом изреке, док је изнад досуђених износа одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца за накнаду штете због изгубљене зараде за период од 01.01.2004. године до 14.02.2007. године са припадајућом каматом. Ставом четвртим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда у ставу другом, алинеја један изреке и у ставу другом алинеја два у односу на главни дуг, а преиначена у односу на камату, тако што је обавезан тужени да тужиоцу на износ изгубљене зараде по основу рада у иностранству за период од октобра 2002. године до 14.02.2007. године, од 23.042,50 УСД и износ од 690 УСД досуђен по основу накнаде штете због неостварених паушалних дневница за период од октобра 2002. године до 14.02.2007. године исплати камату по домицилној каматној стопи земље порекла валуте у којој је изречена новчана обавеза, почев од 09.07.2010. године до исплате, све у динарској противвредности према средњем курсу НБС на дан исплате. Ставом петим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда у ставу другом алинеја три и четири изреке. Ставом шестим изреке, потврђена је првостепена пресуда у ставу другом изреке, алинеја шест, за износ главног дуга од 65.031,12 динара, са законском затезном каматом на тај износ, почев од 01.07.2003. године и у том делу одбијена је као неоснована жалба туженог, а изнад овог износа до досуђеног износа од 101.037,24 динар а и у односу на законску затезну камату преиначена је пресуда у овом делу и одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца за накнаду штете због неискоришћеног годишњег одмора за 2002. годину. Ставом седмим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове настале у жалбеном поступку.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, ревизију је благовремено изјавио тужилац, због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду применом члана 399. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 2004/2009) и нашао да је ревизија делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а указивањем на погрешну примену члана 8. ЗПП-а, у суштини се оспорава утврђено чињенично стање, што није ревизијски разлог у смислу члана 398. истог закона.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу на неодређено време код туженог, на радном месту и пословима ..., одељења ...-... . Решењем туженог од 05.09.2002. године, тужиоцу је престао радни однос због престанка потребе за његовим радом. По том основу, тужени је дана 10.03.2003. године, исплатио тужиоцу отпремнину у износу од 563.689,40 динара. Правноснажном пресудом Четвртог општинског суда у Београду од 14.03.2005. године, тужени је обавезан да тужиоца врати на рад на исто радно место, што је тужени и учинио у поступку судског принудног извршења доношењем решења 13.02.2007. године, у којем је између осталог наведено, да права и обавезе из уговора о раду странака остају на снази. Вештачењем је утврђена висина накнаде штете коју је претрпео тужилац због незаконитог престанка радног односа у свим траженим видовима.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је донео пресуду којом је делимично усвојио тужбени захтев за накнаду материјалне штете у виду изгубљене зараде за период од престанка радног односа 01.10.2002. године, па до враћања на рад 14.02.2007. године, изгубљене зараде по основу рада у иностранству, јубиларне награде за 30 година непрекидног стажа код туженог за период од 28.04.1984. године до 28.04.2004. године и због неискоришћеног годишњег одмора за 2002. годину, заједно са каматом, с обзиром да би наведене накнаде по редовном току ствари остварио да незаконитог отказа није било. Међутим, одбио је тужбени захтев за накнаду штете тужиоцу због измакле користи у виду неостварених потраживања по основу накнаде за рад на симулатору и накнаде за спортски одмор. Такође, првостепени суд је утврдио да постоји потраживање туженог према тужиоцу за исплаћену отпремнину коју је тужилац примио приликом престанка радног односа и одредио да се изврши пребијање потраживања тужиоца из пресуде са потраживањем туженог по истакнутом приговору пребијања.

Другостепени суд је поводом изјављених жалби парничних странака одржао расправу и на основу изведених доказа утврдио да је тужилац стекао право на старосну пензију дана 01.10.2002. године, од када му је пензија и исплаћивана. Из тог разлога је извео доказ допунским вештачењем од стране вештака економско-финансијске струке, који је приликом обрачуна накнаде штете на име изгубљене зараде у утуженом периоду узео у обзир и износе пензија које је тужилац примио. Након тога је, оценом изведених доказа закључио да је компензациони приговор туженог основан, као и да није наступила застарелост потраживања туженог по основу исплаћене отпремнине, јер

није прошао општи десетогодишњи рок застарелости, према одредби члана 371. ЗОО-а, па је утврдио постојање и висину узајамних потраживања странака. Како је потраживање тужиоца веће од потраживања туженог утврдио је да је потраживање туженог престало због компензације и обавезао га да тужиоцу исплати преостали износ, а истовремено одбио тужбени захтев тужиоца за износе преко утврђених налазом вештака за период од 01.10.2002. године до 31.12.2003. године.

Такође, према ставу другостепеног суда, тужилац основано потражује изгубљену зараду коју би остварио да није дошло до незаконитог отказа и зато је обавезао туженог на исплату појединачно опредељених износа, за период од 01.01.2004. године до 14.02.2007. године, док је за износе преко досуђених одбио тужбени захтев. Износ изгубљене динарске зараде тужиоца другостепени суд је обрачунао према заради упоредних радника који су у утуженом периоду обављали исте послове као и тужилац, умањеним за износе исплаћених пензија, сагласно члану 108. став 3. и члану 191. став 3. Закона о раду (који су били у примени у наведеном периоду). На девизна потраживања другостепени суд је досудио домицилну камату у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Накнаду штете за неискоришћени годишњи одмор за 2002. годину, досудио је тужиоцу у износу који је обрачунат према сразмерном делу годишњег одмора за 2002. годину који тужиоцу припада, имајући у виду да му је радни однос престао дана 01.10.2002. године. С обзиром на претходно преиначио је првостепену пресуду у овом делу и досудио износ од 101.037,24 динара са каматом, а преко назначеног износа одбио тужбени захтев.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужиоца делимично основана.

Ревизијом се основано указује да је побијана одлука заснована на погрешној примени материјалног права у погледу одлуке о пребијању потраживања странака извршеног по основу компензационог приговора.

Одредбом члана 123. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 70/2001, 73/2001) прописано је да се сва новчана потраживања из радног односа сматрају оброчним давањима и застаревају у року од три године од дана настанка обавезе.

Не може се прихватити закључак другостепеног суда да је неоснован приговор застарелости противпотраживања по компензационом приговору, те да се у конкретном случају има применити општи рок застарелости од десет година. Наиме, имајући у виду да су у питању узајамна новчана потраживања из радног односа (накнада на име изгубљене зараде и отпремнина) то се у конкретном случају има применити рок од три године предвиђен чланом 123. Закона о раду. Како је приговор застарелости основан, Врховни касациони суд је ставом првим изреке своје пресуде, другостепену пресуду преиначио тако што је одбио као неоснован компензациони приговор туженог, пребијање извршено на основу њега, те уместо само утврђења да постоји потраживање тужиоца према туженом, преиначио пресуду тако да је обавезао туженог да исплати накнаду штете због изостале зараде за период од 01.10.2002. године до 31.12.2003. године у износу од 650.523,97 динара са законском затезном каматом обрачунао на појединачне месечне износе изгубљене зараде у износу од 52.712,72 динара, чија висина је утврђена из налаза судског вештака.

Према одредбама члана 108. став 3. и члана 191. став 3. Закона о раду (који су важили у утуженом периоду), накнада штете из става 2. овог члана умањиће се за износ прихода које је запослени остварио по било ком основу (односно по основу рада), по престанку радног односа.

Имајући у виду назначену одредбу, овај суд је нашао да је правилно другостепени суд применио материјално право у погледу одлуке којом је одбио тужбени захтев тужиоца за накнаду штете на име изгубљене зараде у износима вишим од досуђених за спорни период од октобра 2002. године до фебруара 2007. године. Наиме, правилан је закључак у побијаној одлуци да се од износа зарада које би тужилац остварио да му није незаконито престао радни однос, одбију износи примљених пензија, јер примања по основу рада не подразумевају само фактички рад, како то погрешно закључује тужилац у ревизији, већ и пензију, као примање које је овде тужиоцу признато и исплаћено на основу његовог стажа осигурања, односно право остварено на основу рада у претходном периоду. Из наведеног произлази да приликом утврђивања висине штете у виду изгубљене зараде, основ за обрачун висине штете је зарада коју би тужилац примио у спорном периоду, умањена за износе пензија које је примио у истом периоду.

Правилно су нижестепени судови закључили да тужиоцу не припада накнада за рад на симулатору, јер трошкове поводом ове обуке није ни имао, као ни накнада штете за неисплаћене накнаде за спортски одмор, с обзиром да је иста садржана у накнади штете за изгубљену зараду. Правилно је одбијен и захтев тужиоца за накнаду на име неискоришћеног годишњег одмора за 2002. годину преко досуђеног износа обрачунатог за сразмерни део годишњег одмора, јер ова накнада тужиоцу припада само за период док је радио (до 01.10.2002. године). Не стоје наводи ревизије који се односе на одлуку другостепеног суда за исплату јубиларне награде, јер правилност ове одлуке тај суд није ни испитивао, с обзиром да у том делу одлука првостепеног суда није побијана.

Неосновани су наводи ревизије који се односе на исплату камате на девизна потраживања тужиоца, јер је правилан је став у побијаној одлуци да на потраживање тужиоца у страниј валути тужени плаћа камату по домицилној каматној стопи. Наиме, повериоцу девизног потраживања досуђује се динарска противвредност његовог девизног потраживања по курсу важећем у моменту испуњења са каматом према валути главног потраживања (домицилном или по стопи Европске централне банке ако је потраживање у еврима) обрачунатој на исти начин и по истом курсу као и главни дуг. Ово из разлога што стопа затезне камате коју плаћа дужник у доцњи са испуњењем новчане обавезе уговорене у страниј валути, није одређена позитивним прописима, па се на таква потраживања плаћа затезна камата коју прописује и наплаћује централна банка домицилне државе из које валута потиче.

Имајући у виду да се осталим наводима ревизије истиче погрешно утврђено чињенично стање, што не може бити ревизијски разлог у смислу одредбе члана 398. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци ове пресуде, применом члана 405. став 1. и 407. став 1. ЗПП.

С обзиром на успех у поступку по редовним и ванредним правним лековима, тужени је обавезан да тужиоцу накнади трошкове у износу од 564.655,00 динара и то за састав жалбе и две ревизије износ од 108.000,00 динара и на име судских такси на жалбу, две ревизије и две одлуке по ревизији износ од 456.655,00 динара, сагласно одредбама члана 149, 150. и 161. ЗПП, Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник РС“, бр. 121/12...99/20) и Таксене тарифе из Закона о судским таксама („Службени гласник РС“, бр. 28/94 ... 95/18).

**Председник већа – судија
Јасминка Станојевић,с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић